

Rebolusyonaryong Pahayagan Pangmasa sa Panay

Tuig 43, Numero 6

Hiligaynon nga Edisyon

Hulyo 2020

Editorial

Makigbato kag tapuson ang tiraniko nga paghari ni Duterte!

Kabos sa kabilinggan ang pinakamalaba nga State of the Nation Address (SONA) ni Duterte nga naglawig sang isa ka oras kag 47 minutos. Nadismaya ang publiko sa wala-unod nga ngasal sang masakiton nga presidente. Madamo ang nag-ekspektar nga iya iplatar ang kalay-uhon sa sistema sang paglubad sang krisis sang Covid nga may kasanagan nga matapna ang pagdugang sang mga kaso, may kasiguruhan nga matatap sang husto ang na-impeksyon sang virus kag magarantiyahan ang ikaayong lawas kag kompensasyon sang mga medical workers.

Luyag man mabatian sang publiko kon ano ang kongkreto nga mga tikang sang administrasyon sa paglampuwas sa kawawad-on sang trabaho, kita kag palangabuhian. Kon paano lubaron ang nagatimbuok nga mga presyo sang balaklon sa sulod sang nagabulusok nga ekonomiya. Amo man kon paano ang komprehensibo nga sistema agod mapadayon ang pag-eskwela sang 27.7 milyones nga mga kabataan nga bastante ang mga buluthuan, classrooms, manunudlo kag health facilities.

Sa baylo sini, sa embukada kag dalagan sang iya nga pamulong-pulong iya ginlingaw ang publiko sa mga wala unod nga pasalig sa pagsolbar sang pandemya, pagtira sa iya mga kabanggi sa pulitika, pagduso sang neo liberal nga mga programa kag pamahug sang iya tiraniko nga paghari.

Lubos nga ginhublasan sang pandemya ang bangkarote kag tiraniko nga paghari sang rehimeng US-Duterte kag ang kroniko nga krisis sang malakolonyal kag malapyudal nga sistema.

Sa sulod na sang pito ka bulan wala sang

desaysibo nga tikang ang rehimen para haw-ason sa pag-antus ang pumuluyo sa madugay na nga gina-sufrir nga krisis sang kapigaduhon nga ginpalala sang rehimen paagi sa pagsakay sa pandemya sang COVID19. Mayor ini nagsalig sa pagpatuman sang mala-martial law nga militarista nga lockdown bilang pakuno-kuno nga solusyon sa pagtapna sang paglapta sang balatian. Sobra 150,000 ang ginpangdakop, ginkasuhan, ginmultahan, sinakit kag iban pinatay bangod kuno sang mga bayolasyon.

Ang lockdown ni Duterte sa Pilipinas ang pinakalawig sa bug-os nga kalibutan. Apang wala ini

nakasolbar sa pagtapna sang paglapta sang covid. Adlaw-adlaw sige ang pagtaas sang mga kaso sang impeksyon sa bug-os nga pungsod. Hasta subong nagapabilin ang Pilipinas nga ikaduha sa pinakadamo nga kaso sang indibidwal nga positibo sa virus sa bug-os nga Southeast Asia. Nalapawan na sini ang rekord sang China sa kalawigon sang pagpatuman sang lockdown kag kadamuon sang nalatnan sang Covid.

Samtang ginpabay-an ang pumuluyo nga atubangon ang krisis sa ikaayong lawas sa kaugalingon nila nga pagpaninguha. Sa malip-ot nga panahon nag-agum sang wala tupong nga kahalitan sa ekonomiya ang bug-os nga pungsod. Naglab-ot sa 7.4 milyon ang nadulaan sang trabaho kag 6.4 milyon ang wala o kulang sang trabaho nga Pilipino sa una nga apat ka bulan sang tuig.

Kulang o halos wala sang nabaton nga bulig ang pumuluyo sa pihak sang masobra P200 bilyones nga utang nga ayuda para sa COVID sang rehimen. Wala man sang pagpaninguha ang estado nga pabakuron ang maluya nga sistema sang ikaayong lawas nga nagahana nga marusdak bangud sa limitado sini nga ikasarang sa personel, kagamitan kag pasilidad sa pagtatap sang nagadamo nga mga kaso sang covid. Mas ginprayoridad sini ang pagbulig sa turismo kag mga negosyo nga apektado sang iya

lockdown. Ginpatuyangan ang pondo sa pagbakal sang mga gamit panggera pareho sang mga *attack helicopters* kag *drones* kag pagpatambok sang kaugalingon nga bulsa kag sang iya mga kroni kag tinawo.

Tuso nga ginhingalitan ni Duterte ang pandemya para mangin tungtongan sa pagduso kag pagpalusot sang mga pasista nga padihot kag hagna para kontrolon ang pumuluyo kag pahipuson ang ano man nga oposisyon labi na yadtong nagabuyagyag sa iya mga kapalpak kag kriminal nga kapabayaan. Paagi sa iya bayaran nga AFP kag PNP ginpaidalum ang bug-os nga Pilipinas sa indi deklarado nga martial law sa dagway sang militarista nga lockdown. Ginhimo nga rason ang “paglapas sa mga pagsulondan” o ‘protocols’ para atakehon ang sandigan nga mga demokratiko nga kinamatarung sang pumuluyo.

Gamit ang bangkil sang NTF-ELCAC, nangin mas hayagan ang *red-tagging* sa mga progresibo nga grupo kag mga indibidwal nga kritikal sa rehimen. Sa aton rehiyon tatlo ka mga aktibista ang pinatay sang militar kag mga death squad ni Duterte, 42 ang gin-aresto bangod nagaprotesta kag wala untat ang pag-surbeylans kag pamahog sa mga hayag nga mga aktibista. Hayagan nga gin-atake ang kinamatarung sa hilway nga pagpahayag sa pagpasira sini sa bantog nga waragwagan sang ABSCBN.

Labi man nga nagsingki ang militarisasyon sa kaumhan nga nagtuga sang indi hamak nga kabudlay sa mga komunidad nga ginlunsaran sang mga operasyon militar, pagpangbomba kag blokeyo nga nagsamad sa pangabuhian kag pagkadislokar sang linibo nga pumuluyo. Sa kasagsagan sang lockdown kag pagratsada sang anti terror bill naglala ang pagpang-atake sa kaumhan kag kasyudaran sa bug-os nga isla sang Panay. Indi magnubo sa 20 ka banwa kag 80 ka mga baryo sa Iloilo, Antique, Capiz kag Aklan ang gin-ukay sang mga operasyon militar kag paghaplak sang mapaniplang nga mga RCSP teams sang AFP kag PNP. Wala man makaluwas ang syudad sang Iloilo kag Roxas nga may pila ka komunidad sang mga imol sa syudad nga ginbutangan sang RCSP para mang-psywar kag mangkugmat sa pumuluyo. Nagresulta ang mga pagpang-atake sa kamatayon sang

Ang Daba-Daba ang rebolusyonaryong pahayagan pangmasa sa Panay. Ginapublikar ini makaisa kada bulan. Ginabaton sang Daba-Daba ang ano man nga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita kag mga suhestyon para mapauswag ang aton pahayagan.

@panayrevinfo

@Daba-Daba Panay

dabadabapanay.home.blog

Sa subong nga Isyu

* Editorial: Makigbato kag tapuson ang tiraniko nga paghari ni Duterte!	p1
*Terror Law ni Duterte: paano ini batuna?	p3
*NGP kag eNGP	p5
*Pasidungog kay Ka Ipoy	p7
*Papel sang mamumugon pangkultura	p8
*Sa tunga sang lutak kag mga bagyo	p10
*Lagundi:bulong sa ubo	p11
*Mga Balita	p13
*Binalaybay	p15
*Rebanek	p16
*Caduy	p17
*Ngita Tinaga	p17

3 ka lider masa, pagdakop kag paghunong sang masobra 50 ka aktibista kag indibidwal, pagpanakit kag madamo nga kaso sang pagpamahog sa kabuhi sang ordinaryo nga pumuluyo nga ginkomiter sang mga pasista nga ahente kag soldado sang gobyerno.

Ginratsada sang rehimeng Duterte ang Anti-Terror Bill sa Kongreso kag Senado sa pihak sang mabaskog nga pagpamatuk sang pumuluyo nga Pilipino. Pinakatuyo sang layi ang pagligalisa sang pasista kag tiraniko nga mga bulohaton sang estado sa tabon sang gera kontra terorismo. Hungod nga ginpasangkad sang layi ang pakahulugan sang terorismo kag terorista. Ginhatag sa paga-tukoron nga Anti Terrorism Council (ATC) ang poder sa pagtumod kag paghusga sa mga personahe nga suspetsado sa baylo nga sa husgado. Ginpahanugotan ang warrantless arrest, pagpalawig sa panahon sang detensyon sa sulod sang 12-24 adlaw bisan wala sang kaso nga ginpasaka, wala kutod nga surbeylans kag may ukon indi makasuhan ang mga ahente sang estado nga nagabuhat sini.

Baliskad sa pagkamasupog nga pasista sa pumuluyo, daw totoy nga nagapang-ikog si Duterte sa mga imperyalista nga amo sini nga US kag China. Nagapabulag-bulag ini sa pagpang-agaw sang China sa teritoryo kag dunang manggad sang Pilipinas sa West Philippine Sea. Bukas palad pa gani sini nga ginaganyat ang mga negosyante nga Tsino sa Pilipinas kabaylo sang dugang nga pautang. Nangin mahipos man ang iya rehimen sa pagluntad sang mga baseng

militar kag pagpasilabot sang US sa pangsulod nga hambalanon sang pungsod sa patag sang politika, ekonomiya kag militar. Sa iya pangginahum lubos na nga ginbaligya ni Duterte ang pungsodnon nga soberanya sang Pilipinas.

Maathag nga ang pinaka-katuyuan ni Duterte ang magpabilin sa poder lampas pa sa iya termino sa 2022. Sa sumada ang unod sang SONA ni Duterte amo ang pagduso sang dugang nga pagpangutang , paghugakum sang poder pabor sa iya kaugalingon nga oligarkiya, pagpatuman sang mga neoliberal nga programa, pagpakatuta sa US kag China kag paglupig sa pumuluyo.

Lauman nga sa palaabuton pagagamiton ni Duterte ang salsalon nga kamot para sa mas brutal nga pagtapna sa ano man nga balabag sa iya nga mga buko kag kapritso. Sa adlaw-adlaw nagalapad kag nagabaskog ang nagakatipon nga pagkangil-ad sang pumuluyo sa rehimen. Kondisyon nga paborable para madasig sila nga mapukaw, maorganisa kag mapahulag para sa masangkad nga demokratiko nga kahublagan kontra sa terorismo sang estado. Sa tanan nga porma kag pamaagi kinahanglan ang hugot nga pagbuligay sang tanan nga demokratiko kag rebolusyonaryo nga pwera para matipon ang higante nga kusog sang pumuluyo. Kadungan ang pagpapagon kag pagpalapnag sang armado nga pagbato sang pumuluyo agud tapuson kag pukanon ang diktador, traidor kag mapintas nga paghari ni Duterte sa pinakamadali nga panahon. #DD

Terror law ni Duterte: paano ini batuan?

Sa tunga sang paglala sang krisis sang Covid19 pandemya nga gintuga sang kriminal nga pagpatumbaya sang gobyerno, ginpirmahan ni Rodrigo Duterte ang Anti-Terrorism Law of 2020 ukon ang Republic Act 11479 sadtong Hulyo 3, 2020. Ang layi, nag-amyenda ukon nag-baylo sa daan nga Human Security Act of 2007. Ang pagpirma ni Duterte sa layi, nagapakita sang putuk-putokan sang iya tiraniya kag pagkasakon sa gahum pampolitika. Ginpat-ud nya ang iya kaugalingon nga kalaglagan kag lubos nga pagkahamulag bilang kaaway sang pumuluyo.

Malapad kag buron nga kahulugan sang terorismo

Naga-unod ang layi sang kontra-pumuluyo kag kontra-demokratiko nga mga probisyon. Sa Seksyon 4 sang layi, problemado ang pakahulugan sang terorismo bangud nakasandig ini sa ginapasuni kag ginahaum-haum nga “katuyuan” sang bisan sino man nga akusado. Buot hambalon, pwede maakusar nga nagakomiter sang terorismo ang sino man nga hambalon nga may katuyuan nga maghimo sang mga nasambit sa ibabaw bisan pa man wala pa niya ini nahimo.

Ginpabug-at man ang pina sang pagkapreso. Ang penalidad sa ultimo pagpatapu sa isa ka ginakabig nga terorista nga organisasyon, 12 ka tuig- pwede mapyansahan apang ipaidalom gihapon sa “house arrest” ang akusado nga nagabale-wala sang katuyuan sang pyansa. Sa mga naga-rekrut para sa organisasyon, ang penalidad amo ang pagkapreso sa bilog niya nga kabuhi ukon *life imprisonment* nga wala sang benepisyo sang *parole*. Ang ini nga klase sang *life imprisonment* lain sa *reclusion* nga nagaluntad subong nga may yara lamang sang kalawigon nga 20 ka tuig nga pagkapreso.

Anti-Terrorism Council

Paagi sa Anti-Terrorism Council nga pagatukuron sang layi, i-deklarar nga terorista ang anoman kag sin-o man nga mga indibidwal, organisasyon, o asosasyon, lokal man ukon dumuluong, kag kuhaon ukon embarguhon ang ila nga propyedad nga wala sang pagpahibalo sa ila.

Ang ATC ginabug-usan sang siyam (9) ka katapuan sang gabinete ni Duterte upod ang Executive Secretary, National Security Adviser, taglikom sang mga departamento sang Foreign Affairs, National Defense, Interior and Local Government, Finance, Justice, Information and Communications Technology, kag ang puno sang Anti-Money Laundering Council.

Kon madesignar na sang ATC nga terorista ang isa ka organisasyon ukon indibidwal, paga-arestuhon ang indidibwal sa mando sang ATC bisan wala sang mandamyento halin sa isa ka korte. Wala ini naga-santo sa 1987 Constitution nga nagahambal nga

wala sang sino man ang paga-arestuhon nga wala sang *warrant of arrest* halin sa korte.

Pagkapreso nga wala sang mandamyento kag pagdula sa privacy

Ang sino man nga nagapatuman sang layi ukon ahente sang militar nga otorisado sang ATC pwede mag-presyo sa ginasuspetsahan nga maga-komiter sang terorismo tubtob 24 ka adlaw nga wala sang panumbungon kag indi manabat sa sala nga pagkapreso sang mga indi terorista. May gahum ang ATC nga magmandu sang aresto sang isa ka

indibidwal bisan pa man wala pa nahimo ang aktwal nga akto sang krimen.

Ginahatagan man ang ATC sang wala-hawid nga pagpaniktik sa pumuluyo nga ginadudahan may katuyuan nga magkomiter sang krimen. May gahum ini nga manduan ang mga *telecommunication provider* nga maghatag sang impormasyon sa mga *subscriber* sini. Peligroso kag ginabayolar sang sini nga probisyon sang layi ang kinamatarung sang pribado nga pangabuhi ukon *privacy*.

Terorismo sang gobyerno ang terror law

Layi sang terorismo sang estado ang Terror Law ni Duterte bangud ang gobyerno mismo ang magapatuman sang ‘ligal’ nga kalakasan batok sa iya kaugalingon nga pumuluyo. Pagadulaon sang layi ang epektibidad sang basehan nga mga demokratiko nga kinamatarung sang tanan. Sa baba mismo sang mga ido-ido ni Duterte, indi na kinahanglan sang pormal nga deklarasyon sang martial law sa bilog nga pungsod bangud may yara na sang Anti-Terror Law.

Paagi sa layi, nabutang na ang bilog nga pungsod sa diktadura. Mas ginapabaskog sini ang mga

pasista nga padihot ni Duterte kag ang iya ambisyon nga palawigon pa ang iya apat ka tuig nga paghari-hari nga pasista, kurap kag traidor.

Sarang ini gamiton batok sa mga lehitimo nga organisasyon sang pumuluyo nga nagapatuman sang ila mga kinamatarung nga magpahayag sang opinyon, mag-organisa kag magpasakop sa organisasyon, mag-protesta, kag iban pa.

Dapat nga batuan ang kontra-pumuluyo kag kontra-demokratiko nga Terror Law ni Duterte para mabawi sang pumuluyo ang ila mga kinamatarung sa daan na nga makitid nga demokrasya sang nagahari nga sahi.

Ipatigayon ang malaparan kag madasig nga kampanya-edukasyon sa kubay sang pumuluyo sa syudad kag mga kaumhan para mahiliusa ang pumuluyo batok sa terror law ni Duterte kag ibuyagyag ang matuod nga mga terorista nga nagahalit

sa imol. Tukuron ang malapad nga mga alyansa sa kubay sang mga demokratiko kag makibanwahanon nga pwersa, local government unit asta sa lebel sang mga baryo, mga biktima sang terorismo sang estado, relihiyoso, pamatan-on, mga propesyunal, kag iban pa para matipon ang pumuluyo. Pabaskugon kag padamuon ang mga kahublagan protesta sa mga syudad kag sentrong banwa nga may lain-lain nga porma. Pabaskugon ang mga organisasyon sang pumuluyo sa posibilidad sang madata nga mga atake sang rehimen kag protektahan ang mga ini batok sa atake sang kaaway. Mag-intra sa New People's Army kag buyukon ang iban pa, labi na ang mga pamatan-on kag mamumugon nga mag-sampa sa pulang hangaway. Bukas kag handa ang mga larangang gerilya sang NPA para sa madamuan nga pagsulod sang mga pumuluyo nga naga-atubang sang katalagman sa atake sang rehimen. **#DD**

BANTAYAN ANG DABA-DABA DYORNAL PARA SA DUGANG NGA MGA DETALYE SA TERROR LAW

NGP kag eNGP, instrumento sang paglanggab sang duta sa mangunguma

Samtang agresibo nga ginapatuman sang rehimen ni Duterte ang eNGP ukon *enhanced* National Greening Program, ginadalasa sini ang pangabuhian sang madamo nga pumuluyo sa kaumhan ilabi na ang imol. Kalakip na diri ang linibo nga mangunguma nga nagapuyo sa 25 ka baryo sa binukid sang Calinog, Lambunao kag Janiuay sa diin ginapatuman ang programa.

Ang eNGP amo ang ginpalawig kag ginpasangkad nga programa sang reaksyunaryong gobyerno sa *reforestation* nga National Greening Program o NGP nga ginpatuman sadtong 2011 tubtob 2016. Kon ang NGP nagsakop sang 1.5 milyones ektaryas sa sulod sang lima (5) ka tuig, ang eNGP nagatuyo nga mapatamnan sang kahoy ang 7.1 milyones ektaryas nga kuno nagakakalbo na kag indi produktibo nga “forestlands” sa Pilipinas umpisa 2016 tubtob 2028. Ginapangunahan sang Department of Environment ang Natural Resources (DENR) ang pagpatuman sang sini nga programa nga ginapondohan paagi sa pagpangutang sa iban nga pungsod.

Sa Calinog, Lambunao kag Janiuay, ginapatuman ang NGP kag eNGP umpisa 2012 tubtob 2022 sa porma sang Jalaur River Basin Forestland Management Project nga nagasakop sang masobra 11,500 ektaryas nga ginakabig sang puti nga gobyerno nga “forestlands”. Ang ini nga proyekto nga ginapondohan sang Japan International Cooperation Agency (JICA) ginapasuni nga magasiguro sang bastante kag tayuyon nga suplay sang tubig para sa Jalaur River Multipurpose Project, makapauntat sa mga pagbaha, paghubag sang duta kag makapahaganhagan sa *climate change*. Apang ang ginahambal nila nga *forestlands* nga nasakpan sang proyekto indi matuod nga *forestlands* kundi sa aktwal, duta sang kamal-aman sang mga tumandok nga malawig na nga nagapuyo kag nagatalauma sa sini nga mga kadutaan.

Bangud mabukid kag malayo sa sentrong banwa kag kapatagan, importante para sa mga tumandok ang produksyon sang palay nga pangkonsumo. Mayorya sang mga pamilya nagasalig sa tuigan nga ani sang ila mga kaingin agud makakaon. Nagatanum man sila sang lanot, kape,

saging, mani kag iban pa nga mga produkto agud makabakal sang iban pa nila nga kinahanglanon kag makapaeskwela sang ila mga kabataan. Sa pihak sang ila pagbakas, imol ang kadam-an sang mga pamilya sang tumandok nga mangunguma bangud sa atrasado nga pagpanguma, kawawad-on sang kagamitan sa produksyon, barato nga presyo sang ila mga produkto kag kawawad-on sang nagakaigo nga bulig gikan sa reaksyunaryong gobyerno. Haluson sila makapabulong sang ila pamilya nga balatianon kag daku man nga porsyento ang indi makabalo magbasa kag magsulat. Naglala pa gid ang kapigaduhon sa halos isa ka dekada na nga nagapanubo nga produksyon sang lanot kag kape samtang sige-sige ang pagsaka sang presyo sang sandigan nga mga balaklunon.

Madamo ang nahaylo nga mga mangunguma sa pagpasakop sa NGP nga mapaniplang nga nakapakete bilang isa ka programa pangkabuhian (*livelihood program*) para kuno mapahagan-hagan ang kaimulon. Ginhinago sini ang ultimo nga katuyuan nga agawon ang duta sang kamal-aman sang mga mangunguma paagi sa mga kabutigan nga ginapalapta sang DENR. Ginahambal sang DENR nga indi pag-agawon sang gobyerno ang duta, magtanum ang mangunguma kay may bayad nga kwarta kag ila man ang gintanum pati ang mga produkto nga makuha halin diri. Sa binukid sang Janiuay, ginpromisahan nga baydan sang P2.00 kada hanot ang bagging, P4,000.00-4,400.00 ang pagtanum sang 1,100 ka puno sang kahoy o kape sa kada ektarya nga i-"donar" sa proyekto kag P4,000.00-P4,400.00 kada ektarya nga bayad sa pulo ka beses nga paghawan sa sulod sang apat (4) ka tuig. Sa eNGP, ginpasulod ang Agroforestry Support Facilities sa diin ginapondohan ang paghimo sang mga dalan sa tunga sang mga

baryo, *farm to market roads*, kag mga *hanging bridge* agud mas madali nga mapatulon sa mga barangay ang pagpatuman sang proyekto.

Sa pihak sang matam-is nga mga tinaga kag promisa sang DENR, madamo sang mga mangunguma ang wala nagpasakop ukon indi gani, nag-untat sa pagpasakop sa proyekto bangud mawad-an sila sang ulumhan, wala nagtupa ang ginpromisa nga bayad kag puno sang anomalya nga pagpatuman, kapin sa mga lugar nga nalab-ot sang propaganda kag edukasyon sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) nahanungod sa proyekto. Sa pila ka mga baryo, halos katunga sang target nga kalaparon sang duta nga mapatamnan sang kahoy ang wala mapasulod sa programa bangud indi luyag sang mga mangunguma nga i-"donar" ang ila duta. Ang iban napilitan nga magpasakop bangud sa pamahog nga sa luyag nila kag sa indi, kuhaon sang gobyerno ang duta gani mas maayo na lang nga patamnan. Sa iban nga kaso, likom nga ginatamnan sang DENR kag mga ginatukod nga "People's Organization" sa baryo para sa proyekto bisan wala pahanugot sang tag-iya. May mga baryo sa diin nagasingki ang banggianay sa kubay sang pumuluyo tuga sang proyekto bangud sa pilitaryo nga pagpatanum o indi gani agaway sang duta sa paghingamo sang bayad.

Sa kadam-an sang mga baryo sa diin ginapatuman ang proyekto, wala sang ihibalo ang ordinaryo nga pumuluyo sang mga detalye sang proyekto kapareho sang kabilugan nga pondo nga natalana, target nga kalaparon, proseso sang implementasyon kag iban pa. May mga kaso gani nga mismo ang tag-iya sang duta wala nakahibalo kon ano kalapad ang iya duta nga gindonar gani wala siya nakahibalo kon pila ang iya paabuton nga bayad. Madamo man nga mangunguma ang wala mabaydan o indi gani *partial* lang ang nabaton pagkaligad sang pila ka tuig nga pagpasakop.

Samtang talalupangdon naman ang pag-angat sang pangabuhi sang pila ka mga lideres sang “People’s Organization” nga nakapahimo sang dalagku nga balay, nakanegosyo, nakabakal sang salakyan kag iban pa. Nagapabulag-bulag kag nagapabungol-bungol lang ang DENR sa sini nga kahimtangan kag nagabulig pa sa paghinabon sa mga anomalya bangod sila mismo may korapsyon man.

Sa sulod sang malapit walo (8) ka tuig nga pagpatuman, nagtuga ang proyekto sang dislokasyon kag gutom. Sa mga lugar sa diin una nga ginpatuman ang proyekto, madamo na nga mga mangunguma ang napilitan magdulhog sa kapatagan para mangita sang palamugnan bangud wala na sang duta nga mataalauma. Umpisa 2017, ginpatuman sang DENR upod ang lokal nga gobyerno ang pagbawal sang kaingin bisan wala sang alternatibo nga sustainable nga pangabuhian sa binukid sang Calinog kag sa binukid sang Lambunao kag Janiuay sang 2019. Wala ini sang pag-ulikid sa tugahon nga gutom sa mga pumuluyo, ginabalewala ang kinamatarung nila nga mabuhi kag ang ila pagpanag-iy sa aneutral nga duta.

Ginapasulabi sang NGP kag eNGP ang pagpadabong sang mga kagulangan para kuno sa pag-amlig sang kapalibutan. Gina-ipit sini ang mga imol

nga mangunguma nga halos gani makakaon samtang ginatugutan ang mga dalagku nga *dam*, minahan, trosohan kag pabrikahan nga malaparan nga nagaguba sa kapalibutan para sa dugang nga ganansya sang dalagku nga agalon may duta kag komprador burgesya kag mga dumuluong.

Sini lang gindeklarar ni Sec. Roy Cimatug sang DENR nga himuon ang Panay nga *bamboo capital* sang Pilipinas paagi sa eNGP. Para sa mangunguma mangin dugang naman ini nga pagpang-agaw sang ila duta. Nag-umpisa na ang malaparan nga pagpatanum sang kawayan sa binukid sang Capiz kag Iloilo.

Pat-ud nga dugang nga kaimulon ang bwadamlag sang mga mangunguma sa NGP kag eNGP. Kinahanglan ang hugot nga paghiliusa sang mga tumandok nga mangunguma ilabi na ang imol nga depensahan ang ila kadutaan kag hugot nga sakdagon ang armadong paghimakas agud mapangapinan ang duta sang ila kamal-aman kag mapakigbato ang kinamatarung nga mabuhi kag makatalauma. Kinahanglanon man ang mapagsik nga kahublagaan masa sa paglunsar sang rebolusyong agraryo agud makapundar sang sustainable nga pangabuhian sa kabukiran, mapataas ang produksyon kag madula ang nagkalain-lain nga porma sang pyudal kag malapyudal nga pagpanghimulos. #DD

Pumuluyong tumandok sa Central Panay, biktima sang mapanghalit nga FMO kag RCSP

(Report ni Ka Roja Panay sang NPA-Mt. Baloy Command Central Panay)

Ginatublag sang padayon nga Focused Military Operations (FMO) ang hilway kag matawhay nga pagpangabuhi kag pagsinarayo sang pumuluyong tumandok sa mga nabukid nga baryo sang Tapaz, Capiz kag Calinog, Iloilo.

Ginposisyunan kag sakup sang operasyon sang mga Retooled Community Support Program (RCSP) *units* kag *combat operating troops* sa idalum sang 12th Infantry Battalion sang AFP ang mga baryo sang Roosevelt, Aglinab, Acuna, Lahug, Tacayan kag Buri sa Tapaz humalin sang Hunyo 17. Sa una nga semana sang Hulyo, sunod nga ginposisyunan ang mga nabukid nga baryo sang Caratagan, Aglonok, Marandig, Supanga, Guinbonyugan, Hilwan,

Garangan, kag Masaroy sa Calinog. Sa bilog nga durasyon, naglab-ot sa indi magnubo sa 400 nga pwera sang kaaway ang naglunsar sang lain-lain nga tipo sang operasyon (*civil-military operations*, *combat-clearing operations* kag iban pa).

Madamo nga reklamo sang pumuluyo ang nakalab-ot sa mga yunit sang New People’s Army (NPA). Sa panahon nga nagatinguha ang mga natungdan nga yunit sang NPA sa pag-edukar sa mga pumuluyo para sa pagpaayo sang ikaayong lawas kag pagmentinar sang katinluan agud makalikaw sa nagkalain-lain nga balatian ilabi na kay nagaduging ang Covid-19 nga pandemya, ang mga damak nga yunit sang RCSP nga nagatener sa mga baryo

nagapinanglapta lang sang ila mga higko nga nagakontaminar sa mga sorsa sang tubig sang pumuluyo sa baryo. Kadungan sini sila mismo ang nagabayolar sa *protocol* sa paglikaw sa paglapta sang Covid-19 bangud sa pag-upod, pagpangmalay-balay kag pagtipon sa mga pumuluyo nga wala nagapatuman sang *physical distancing* kag wala nagasuksok sang *facemask*.

May mga kaso man sang pagbayolar sa tawhanon nga kinamatarong kaangay sang pagtener sa sentro sang baryo kag paggamit sa mga sibilyan nga pasilidad kag balay sang mga pumuluyo bilang ila hedkwarters kag paghimo sa pumuluyo nga taming batuk sa NPA. Sa isa ka baryo may mga pamatan-on nga 'gin-imbatar' sang militar para interbyuhon kay hatagan kuno sang *scholarship*. Apang sang sila ang nagtambong sa ginpatawag nga pagtililipon ginbansagan sila nga mga suporter sang NPA kag imbolbado sa paghimo sang eksplosibo. May ara man sang masobra anum ka pumuluyo ang ginpahog sang

army nga arestuhon bangud ginpatu-patuan nga kuno may naukayan nga kaso kriminal sa banwa sang Tapaz. Pero sang gin-usisa sa munisipyo wala sang rekord nga nakit-an nga may kaso ang mga personahe nga ginhinambit sang militar.

Lunsay kabutigan ang ginahambal sang AFP nga ara sila sa mga baryo agud magbulig patuman sa mga proyekto sang gobyerno bangod sa pagkamatuod kaon, tulog, pangtublag kag pamahug sa pumuluyo, kag pahubog ang ila ginahimo. (*nabantog ini sang nasapwan nga kinarton nga makahulubog nga ilimnon ang nakumpiska sang yunit sang NPA sa suplay sang RCSP yunit*).

Sa pihak sang pagpamatuk sang pumuluyo sa ila presensya sa mga sentrong baryo, ginapilit sang militar ang ila pagtener nga nagabutang sa seguridad sang pumuluyo sa peligro. Samtang nagapadayon ang FMO pat-ud nga magalaba ang listahan sang bayolasyon sa mga basehan nga kinamatarung sang pumuluyo. #DD

Pasidungog

Kaupod Ipo: Madinuagon nga kabuhi sa rebolusyon (June 28, 1962 - Agosto 15, 2018)

Artista, propagandista, lider-hangaway, kag rebolusyonaryo nga amay - ini ang pila lamang sa mga tinaga nga makalaragway sa ngalan ni Eldie Labinghisa ukon Ka Ipo. Si Ka Ipo ang namartir upod pa ang anum (6) nga mga kaupod sa masaker sa Antique sadtong Agosto 15, 2018. Ginpatay man sang kaaway, indi matawaran kag nagapabilin nga buhi sa kasaysayan ang iya mga inagihan, obra kag istorya upod sa pumuluyo.

Nagdako sa isa ka may-ikasang nga pamilya, nakaeskwela siya sa kurso nga Architecture sa University of San Agustin sa Iloilo. Una nga na-

organisa si Ka Ipo sa kubay sang mga estudyante sa panahon sang masingki nga pagbato sa diktadurya ni Marcos. Wala nagdugay kag iya ginhakos ang lubos-panahon nga paghulag sa kaumhan.

Isa ka kadre pangkultura si Ka Ipo. Manggaranon siya sa abilidad sa lain-alin nga patag. Maayo siya mag-drawing, halin sa *water color*, *oil pastel*, *sketching*, kag mapino sa pag-ukit. Luwas sa biswal nga arte, direktor man siya sang mga teatro kag drama. Sa panahon sang mga pagtililipon kaangay sang anibersaryo sang New People's Army ukon sang Partido masami siya man ang "*floor director*" sa programa nga ginahiwat. Maayo man sya mag-sulat sang binalaybay kag malip-ot nga mga istorya. Mahilig man siya sa musika - nagatukar sang gitara, plawta, kag selendron. Sa panahon nga ara sa talon kag indi pwede makatuga sang gahod, ginahulat ya niya sini nga mag ulan para makapatukar sang iya plawta.

Ang iya mga obra klaro nga nagalaragway sang sitwasyon sang katilingban kag nagadala sang

mensahe kung paano ini bag-uhon. “Wala gid nagapalayo ang iya arte sa kahublagan kag rebolusyon”, suno sa kaupod. Sang panahon nga nagahatag ini siya sang *art workshop* pirme niya gid ginahambal nga “*There is no art just for art’s sake*”-repleksyon sang iya madalum nga paghangup sa kabilinggan sang arte kag kultura sa paghilway sang katilingban.

Ang iya arte nagapakita sang madalum nga paglubog sa masa. Bangud pirme nagahatag sang pagtuon sa masa, nangin malapit sa ila. Sa mga pamulong-pulong kag bayluhanay sang istorya sa mga lokal nga pumuluyo sa mga erya nga iya ginhulagan, iya ginatun-an ang ila kahimtangan. Naga-upod sa produksyon kag sa mga paghusay sang mga problema sa tunga sang masa. Ginausisa ni Ka Ipooy ang mga problema nga ila ginaatubang. Hambal niya gani sa isa ka bag-ong pultaym nga kaupod “Indi ka magbulag sa SICA, dira naton mahibal-an ang matuod-tuod nga problema sang masa kag kon paano sila ubayan”.

Si Ka Ipooy, isa ka mapinalanggaon nga amay nga ginpakita sang iya pagkamalapiton sa mga pamatan-on kag mga kabataan sang masa. Asta sa mga *drawing project* sang kabataan sang masa, ginobra nya. Mahilig siya maglaygay sa mga kabataan kag halos wala nagapangakig.

Madamo sang mga istorya nga indi malipatan ang mga kaupod kay Ka Ipooy. Hambal pa gani sang

mga kaupod sa iya “Si Ipooy ni ya tama ka tarso nga tawo”. Kaagi nga kinahanglan magtabok sa suba sang iya ginaupdan nga yunit, gintsekyar niya kon madalom ini kag pagbalik niya sa pormasyon sang kaupod ginpanghambalan nga tama ka dalom. Gani, iya ginahambal nga kon pwede ang mga lalaki mag-uba sang bayo para indi mabasa, kag nag-uba man ang pila sa mga lalaki nga kaupod. Sang ara na sila sa suba, ang tubig gali asta man lang sa buko-buko sang tiil. Ang iya “*joker*” nga kinaiya ang nagpalapit sa iya sa madamo nga mga kaupod.

Sa panahon nga nag-angkon si Ka Ipooy sang seryoso nga balatian, wala gihapon madula sa iya ang pagkarebolusyonyaryo. “Dok, matinguha ako nga mag-ayo, indi ako gusto nga diri lang sa syudad, gusto ko pa magserbisyo sa masa”, hambal niya sa iya doktor. Sa suporta kag pag-upod sang mga ginapalangga kag mga kaupod, nahimo nga nakarekober kag nakabalik ~~nya~~ sa iya trabaho. Ini ang isa sa mga indi malipatan sang kaupod kay Ka Ipooy, ang determinasyon sa pag-alagad sa pumuluyo.

Ang ginhalad nga kabuhi sa pumuluyo, indi matakos sang mga tinaga. Kaangay sang iban pa nga martir, kulang ang mga pahina sang papel para malahad ang iya mga nangin kontribusyon kahublagan para sa kahilwayan. Ginpatay man siya sang kaaway, magapabilin nga buhi sa kasaysayan ang iya madinuagon nga istorya. #DD

Ang papel sang mga mamumugon pangkultura sa Pungsudnon-Demokratiko nga kahublagan

(Kontribusyon ni Ka Arturo Bolivar sang NPA-Nonito Aguirre Sr. Command Eastern Panay)

Indi naton malab-ot ang pat-ud nga kadalagan sang Pungsudnon Demokratiko nga Rebolusyon kon mapahigad naton ang patag sang kultura. Kinahanglanon naton ini pun-an sang kusog kag kinaalam agud madaug naton ang ini nga patag kadungan sa pagpakigbanggi sa pulitika, militar kag ekonomiya.

Bilang behikulo sang kahublagan, ang bug-os nga rebolusyonyaryo nga pwera naga-adoptar, nagapakahanas kag gina-aplikar ang mga nagkalain-lain nga porma sang arte. Halin sa pagkanta, saot, drama, pagsulat sang mga binalaybay kag sanaysay

kag reproduksyon sang mga pamantalaan kag balasahon, pagpinta kag pag-ukit/lilok.

Partikular sa nagahiliugyon nga prente, ginahatagan sini sang espesyal nga tum-ok kag igtalupangod ang sektor sang mga mamumugon pangkultura paagi sa alyado nga organisasyon sini nga Artista at Manunulat Alay sa Sambayanan (ARMAS). Diri ginatipon, ginabug-os kag gina-isa ang mga makibanwahanon kag progresibo nga pwera pangkultura. Ang mga katapuan sini nagikan man sa basehan nga masa sang pumuluyo nga may mga

angkon nga espesyal nga abilidad mayormente sa patag sang sining, taliambong kag kultura.

Sila, sa kubay sang mga artista, manunulat, kag mga musikero may tuman ka daku nga papel. Ang ila angkon nga mga abilidad kag kinaadman sa patag sang sining kag taliambong mangin palaagyan agud mapalapnag ang katuyuan kag handum naton sa pungsudnon demokratikong kahublagan, kag mahatagan sang klaro nga paglaragway ang aktwal nga imol kag pigos nga kahimtangan sang masa. Nagahatag sila sang inspirasyon, gina-pataas ang diwa nga makigbato, ginapapag-un kag ginahiliusa ang bug-os nga pwera paagi sa ila arte. Makabulig man sila sa mga pangmasa nga edukasyon kag sa pagpataas sang lebel sang kamuklatan sang masa kag sang aton kubay. Ang ila mga obra mangin mapuslanon para makumbinse naton ang pumuluyo nga mag-upod kag maghulag sa mga ginalunsar naton kampanya. Mapataas kag mapatalum naton ang pagpasangkad sang panan-awan sa kalibutan kag mapapag-un ang determinasyon agud ipursige ang pungsudnon demokratiko nga rebolusyon tubtub sa kadalag-an.

Dominante sa subong ang kultura nga maki-dumuluong, burges-pyudal kag garuk. Ang ini nga kultura aktibo nga ginabanggi sang tuhay nga nagaluntad nga kultura sa idalum sang hayahay sang pungsudnon demokratikong kahublagan. Siyentipiko, pang-masa, kag makibanwahanon nga mayormente nakagamot kag nagaserbe sa interes sang malapad nga masang anakbalhas ang sining kag taliambong sang rebolusyon.

Siyentipiko ini bangud ginalantaw nya ang kalibutan bilang materyal nga pwede mabag-o, mahulma kag maukit sang mga kamot sang pumuluyo.

Makibanwahanon ang dala nga kultura sang kahublagan bangud ginaduso sini ang pungsudnon nga interes kag gina-presentar ang handum nga mahilway ang kaugalingon sa mga kamot sang dumuluong. Maki-masa ini bangud ginalaragway sang rebolusyonaryo nga kultura ang mga istorya sang paghimakas sang imol. Sa mga magutok nga komunidad, sa mga pabrika, sa mga buluthuan pang-akademya, sa malaba nga kalsadahon kag sa masangkad nga kaumhan sang mga sona kag baseng gerilya sang NPA, diri nagaluntad ang rebolusyonaryo nga kultura sang pumuluyo.

Ginapalapnag sang mga organo sang gahum pampulitika kag mga pulang hangaway ang rebolusyonaryong kultura paagi sa mga ambahanon, binalaybay, mga skit kag drama, saot, sining biswal, pagpalapnag sang mga pamantalaan sang Partido kag iban pa nga mga balasahon kag pagtigayon sang programa nga pang-isports. Ginahatagan man sang kahigayonan nga makahatag sang libre nga serbisyo sa edukasyon sa pagbasa kag pagsulat ang masa kag hangaway, libre nga serbisyo medikal kag iban pa nga pangkatilingban nga serbisyo nga gindingot sa masang mangunguma sa malawig nga panahon. Ini ang buhi nga mga artikulo sang rebolusyonaryo nga kultura.

Ang masa man ang pinakatumpak nga kritiko kag hurado sa mga ambahanon, mga arte, emosyon kag paghulag sang mga dramatista kag sila lamang ang makahambal kon para gid man sa ila ang mga porma sang sining kag taliambong sang rebolusyon.

Ang ila makahuluga kag gamhanan nga kusog, kon bug-uson kag isahon, mangin pwera sa pagdihon sang kultura nga magaserbe para sa ila.

Sa sini nga tinion kon sa diin

nagapangibabaw ang tiraniko kag pasistang pagginahum sang nagaharing sahi mayormente sang rehimeng US-Duterte mas naga-usbong ang kakinahanglanon kag importansya sang hilikuton kultural sa pagpukaw sang malapad nga masa agud mapukaw kag mareyalisar ang ila makigbato kag makibanwahanon nga diwa. Ang ila paghulag mahugpong sa isa ka dili malutos kag gamhanan nga kusog agud mailisan kag mapukan ang sistema nga

ginakangil-aran nila. Kinahanglan naton nga mapabakod ang mag-organisa sang madamo pa nga mga artista kag manunulat sa kubay sang pumuluyo. Mga mamumugon sa kultura, mag-alagad sa masang anakbalhas! Iduso kag ipakigbato ang makibanwahanon, siyentipiko, kag pangmasa nga kultura! Tugahon ang isa ka masanag nga sosyalista nga katilingban! Artista sang banwa, mag-intra sa NPA! #DD

Lagundi: pinaka-epektibo nga bulong sa ubo

(Kontribusyon ni Ka Ysa Estes kag sang pangrehiyon nga istap medikal sang PKP-Panay)

Ang lagundi (*Vitex negundo*) isa ka komon nga tanom nga nagataas kag may kaanggid ang dahon sa kamoteng kahoy (*balinghoy*). May maisog nga baho, kolor ube ang bulak kag masami makita ini sa mga kalatian kag mismo ginatanom sa aton mga panimalay para mangin kudal.

Kilala ini bilang pangkomersyal nga bulong. Pila sa mga manupaktura sini amo ang *Ascof Lagundi Syrup* kag ang iban sa porma sang tableta ukon kapsula, nga epektibo nga bulong para sa mga kasarangan (*mild*) kag malala (*acute*) na nga klase sang ubo.

Magluwas sa mga nasambit na, madamo pa sang mga masakit ang mabulong sini. Ginagamit ang Lagundi sa mga nanari-sari nga ginabatyag. sa sakit tiyan (*stomachache*), sakit sang ulo, hilanat nga tuga sang nagkalain-lain nga masakit, hapo (*asthma*), pampaggwa sang plemas (*expectorant*), lupot nga may upod nga pagpalanuka (*dysentery*), balatian sa atay (*liver diseases*), panghugas sa mga pilas (*disinfectant*), nagapabuhin sang sakit pareho sang rayuma nga may pagbanog sang luta-lutahan (*anti-inflammatory*), mga sakit sa panit (*skin diseases*) kag madamo nga iban pa.

Ang mga pinakamapuslanon nga mga bahin nga ginagamit diri amo ang preska ukon mamala nga dahon sang lagundi kag gamot (*root*).

Pamaagi kag preparasyon

Pila ka mga pamaagi para sa paghimo sang bulong nga lagundi:

1. Paghimo tsaa paagi sa paglaga (*decoction*) kag pagbutang sang ininit nga tubig diri (*infusion*).

2. Paghimo sang *granules* kag *syrup* paagi sa pagluto sa kalamay.

Para makahimo sang gintsaa o ginlaga (*decoction*) nga dahon sang lagundi:

1. Pilion ang manami kag indi samad nga dahon sang lagundi.
2. Hugasan kag patuluon.
3. Kihad-kihadon ang dahon.
4. Pabukalan sa 2 ka baso nga tubig ang 1 ka baso nga preska ukon mamala nga dahon sang lagundi sa sulod sang 15 minuto ukon mangin asta 1 nalang ka baso ang tubig sini.
5. Salaon ang ginlaga nga dahon sa matinlo nga baso.
6. Tung-on sa tatlo ka parte ang pag-inom.

Pwede man nga tughungan lang sang ininit nga tubig ang dahon sang lagundi. Pabahawon kag imnon. Ang gin-ubra nga tsaa maayo ipainom 3 ka beses kada adlaw partikular sa mga pasyente nga naga-ubo kag may madamo nga plemas.

Para makahimo sang *granules*:

1. Magpreparar sang 2 ka hakop nga dahon sang lagundi, 2 ka baso nga kalamay nga wash

kag iban pa nga suludlan pareho sang *plastic container* ukon mga garapon.

2. Lagaon ini sa 4 ka baso nga tubig sa sulod sang 15-30 minutos asta maghubas ang katunga agud mangin 2 baso.

3. Bak-iton kag salaon ang ginlaga nga dahon sang lagundi sa matinlo nga tela kag ibutang sa isa ka matinlo man nga suludlan.

4. Samuon (*mix*) ang 2 ka baso nga sabaw sang lagundi sa 2 ka baso nga kalamay.

5. Samtang nagabukal, sigehon lang ang paglugay asta nga mag lapuyot gid.

6. Bak-iton kag sigihon ang paglugay asta nga magmala kag mangin kalamay na.

7. Ibutang ang human nga granules nga lagundi sa matinlo nga suludlan.

Pwede na ini gamiton bilang pampatam-is sa mga tilimplahon.

Para makapreparar sang *syrup*:

Sundon ang mga nasambit na nga mga tikang sa 1-3 nga pamaagi kag himuon ang mga masunod:

1. Pabukalan ang 2 ka baso nga sabaw sang lagundi upod sa 1 ka baso nga kalamay.

2. Ibutang sa mahina lang nga kalayo. Samuon (*mix*) asta nga matunaw ang kalamay.

3. Lugayon kag pabugnawon, siguraduhon nga matinlo kag mamala ang suludlan.

Ginarekomenda ang masunod nga dosis sa tagsa ka edad:

7-12 years old (*Children*): 2 kutsarita, 3 beses sa isa ka adlaw.

Tigulang (*Adult*): 2 kutsara, 3 beses sa isa ka adlaw.

Pahanumdum: Siraduhon sang maayo ang suludlan. Mas maayo kon binulan lang ang kalawigon sang paggamit bangud pwede ini mapan-os.

Maathag sa malapad nga masa nga wala sang kasiguraduhan nga mahatagan sang ayuda ang ikaayong lawas. Palpak ang mga pangako sang rehimeng US duterte nga maghatag sang serbisyo sa malapad nga pumuluyo kag terorismo ang iya sabat sa lapnagon nga kawawad-on sang serbisyo sa ikaayong lawas. Imbes tani nga mga maayo nga pasilidad, mataas nga sweldo para sa mga doktor, nurses kag iban pa nga mamumugon sa ikaayong lawas, kag libre nga hospital ang kinahanglan. Apang pagpamatay ang iya sabat sa mga panawagan sang pumuluyo.

Gani yabi gid ang pagtuon kag ang pagtukib sang nagkalain lain nga pamaagi sang pagpamulong. Ilabi na gid ang paggamit sang mga herbal nga bulong nga mas madasig kag wala sang madamo nga malain nga epekto sa lawas.

Mass testing, indi police kag militar!

Ayuda para sa tanan nga apektado sang lockdown!

Matuod-tuod nga serbisyo, indi pasismo! **#DD**

MGA BALITA

Lupok sang NPA nagsug-alaw sa mga pasistang tropa

Sining bulan sang Hulyo liwat naman ginbanatan sang mga yunit sang NPA sa Panay ang mga tropa militar sang 3ID, PA nga patarasak nga naga-operasyon sa kaumhan kag kabukiran.

Apat ang patay kag tatlo ang pilason nga militar sang gin-ambusan sang isa ka yunit sang Mt. Napulak Command (MTC) ang komboy sang 61stIB sa hiway sa sakop sang

Brgy Igbucagay, Hamtic, Antique sang tungang gab-i sang Hulyo 2, 2020.

Ginharas naman sang yunit sang NPA sa idalum sang Napoleon Tumagtang Command (NTC) ang CAFGU detatsment sa Brgy. Udlaw, San Remegio, Antique sang

Hulyo 4.

Hulyo 21, ginharas sang mga hangaway sang Mt. Baloy Command (MBC) sang Sentral Panay ang command post sang RCSP sang 12thIB sa sitio Tina, Brgy. Acuña, Tapaz, Capiz nga

nagahimo sang psywar operations batok sa pumuluyo. Isa ang napilasan nga soldado samtang hilway nga nakaatras ang mga pulang hangaway.

Magluwas sa mga aksyon nga may lupok, madinalag-on nga nakumpiska sang mga hangaway sang MBC ang suplay sang mga militar sa Brgy.

Acuña , Tapaz, Capiz. sang Hulyo 4 sang gab-i. Nadiskubrehan sa amo nga kumpiskasyon nga luwas sa ila suplay nagapalusot sang kinaraton nga makahulubog nga ilimnon ang mga pasistang soldado sa ila ginakampuhan nga mga baryo sa binukid sang Tapaz kag Calinog. #DD

Charter change, ginaduso sa Kongreso

Sa pagduso sang League of Municipalities in the Philippines, plano nga iratsada sang mga suluguon ni Duterte sa Kongreso ang pag-amyenda sa 1987 Constitution. Gilayon nga talakayon ini sa Kongreso matapos ang SONA sa Hulyo 27.

Ginakahangawaan naman sang mga pumuluyo ang pagbag-o sa Konstitusyon bangud pwede ini lisuon ni Duterte pabor sa mga dumuluong nga kapitalista kag sa pagpadayon sang iya diktadurya. Tuyo sang mga tinawo ni Duterte nga pahanugutan sang layi ang 100% nga pagpanag-iyang mga dumuluong sa kadutaan sa pungsod kag ang pagpanag-iyang mga importante nga sektor sa ekonomiya kaangay sang komunikasyon, enerhiya, kag negosyo. Klaro man nga tuyo ni Duterte nga kakason ang mga limitasyon sa pagpalawig sang iya termino bilang presidente.

Sa isa ka *interview* kay Prof. Jose Ma. Sison, chief political consultant sang National Democratic

Madre nga nag-upod sa caravan batok sa terror law. Kuha ni Ian Paul Cordero.

Front of the Philippines, iya ginpahayag nga sarang na ni Duterte nga mapahipos ang tanan nga oposisyon sa charter change paagi sa pamahug sang Anti-Terror Law. Dugang pa ni Sison, ang matuod nga handum ni Duterte sa charter change amo ang paghugakum sang poder sa gobyerno sa iya mga kamot kag pagpalawig sang iya paghari. #DD

#SONAgkaisa: protesta sa SONA ni Duterte

Sa tunga sang pagpugong sang gobyerno kag sang kapulisan, madinalag-on nga ginpatigayon sa Panay ang mga protesta sa ika-lima nga State of the Nation Address (SONA) ni Duterte sadtong Hulyo 27. Linibo nga mga pumuluyo sa Aklan, Capiz, kag Iloilo ang nagtambong.

Sa syudad sang Iloilo, nagpasakop sa protesta ang Jaro Archdiocese Social Action Center, Dios Gugma Ministry, Liberal Party, SENTRO, Movement Against Tyranny, mga unyon sang mamumugon kag asosasyon sang mangunguma, pamatan-on, mga katapu sang *media*, kag mga progresibo nga grupo sa idalom sang Bagong Alyansang Makabayan-Panay

(BAYAN). Nanguna man ang BAYAN sa mga protesta sa probinsya sang Aklan kag Capiz.

Bago pa man ang Hulyo 27, naghiwat na sang sunud-sunod nga mga aktibidad ang mga grupo kaangay sang *noise barrage*, *caravan*, kag online nga mga protesta.

Mayor nga kaundan sang #SONAgkaisa ang pag-pamatok sa bag-o lamang ginpirmahan nga Terror Law kag ang kapalpakan ni Duterte sa pagatubang sa Covid19 pandemya. Ginsukot man sang pumuluyo si Duterte sa iya mga krimen sa madata nga paglapas sang tawhanon nga kinamatarung, kurapsyon, kag ang pagka-tuta sini sang U.S. kag China. Nag-panawagan man ang mga nagprotesta sang hustisya para sa mga ginpatay sang militar sa Iloilo nga sanday John Farochilin kag Jory Porquia.

Disiplinado nga nag-obserbar sang mga pagsulundan sa *physical distancing* kag pagsuksok sang *protective equipment* ang mga nagprotesta.

Trending naman sa *social media* ang #StoryOfTheNation nga naglaragway sa mga inagihan

Oil spill nagtuga sang dugang nga perwisyo sa pumuluyo

Indi magnubo sa 251,000 nga litro sang langis ang nagtagas sa Iloilo Strait matapos maglupok ang power barge sang AC Energy, Inc. sa Bario Obrero, Lapuz, Iloilo City sadtong Hulyo 3, 2020. Direkta nga nahalitan ang 25 nga mga barangay sa Iloilo City, banwa sang Dumanggas, probinsya sang Guimaras kag nasamaran ang isa ka ektarya sang mga puno sang bakhaw (mangrove).

1,240 pumuluyo ang apektado sa Iloilo kag napilitan nga magbakwit bangud sa mabaho nga langis. Wala man nakapalawod ang mga mangingisda sa probinsya sang Guimaras nga nalab-ot sang oil spill. Malain ang epekto sang nag-tagas nga langis sa

sang mga ordinaryo nga pumuluyo sa idalum sang paggahum ni Duterte. Para sa mga *netizen*, bagsak ang grado sa *performance* sang gobyerno ni Duterte bangud wala ini sang maayo nga natuga kundi ang kalakasan kag pagpatumbaya sa pumuluyo. #DD

ikaayong-lawas kag palangabuhian sang pumuluyo. Ginapatay man sang naga-tapik nga langis ang mga sapat kag tanum sa dagat. Madugay ini madunot rason nga madugay man ang panahon para makarekober ang kapalibutan kag ang mga komunidad nga nagasandig sa pagpangisda.

Nagpanawagan ang grupo nga PAMALAKAYA-Panay nga hatagan sang ayuda kag kumpensasyon ang mga pumuluyo kag mangingisda nga apektado sang oil spill. Dugang nga halit ang oil spill sa pumuluyo nga nagabakho na sang kapurauton nga gintuga sang militarista nga lockdown ni Duterte. Ang power barge sang AC Energy, Inc dati nga ginapanag-iyahan sang gobyerno apang ginbaligya kag gin-privatize ini kag ginbakal sang pamilya Ayala. #DD

Malvin Christian Cruz "Ka Lean", ginpasidunggan

Ginpasidunggan sang mga himata, kaupod, abyan, *schoolmate* kag iban pa nga mga grupo kag indibidwal ang martir sang pumuluyo nga si Malvin Christian Cruz, ukon Ka Lean. Na-martir si Ka Lean sa tunga sang masingki kag wala-untat nga operasyon kombat sang pasista nga tropa sang 61st infantry battalion sang Armed Forces of the Philippines sadtong Hunyo 29, 2020.

Isa ka masinadyahon nga pamatan-on, nag-pultaym si Ka Lean sadtong Hunyo 2017, gilayon matapos ang iya ika-18 nga kaadlawan. Nangin katapu siya sang New People's Army Mt. Napulak Command (NPA-MNC) sa sur nga bahin sang Panay.

Gintawag si Ka Lean sang iya mga anay *schoolmate* nga "baganihan sang masang pigos" kag "tunay nga Iskolar ng Bayan". Sa ila mga pahayag, gindumdom nila ang iya mga kontribusyon sa demokratiko nga kahublagan sang mga pamatan-on

kag estudyante. Nangin aktibo si Ka Lean sa mga madinalag-on nga kampanya para sa libre nga edukasyon sa kolehiyo kag mga kinamatarung sang pamatan-on.

Sa pahayag ni Concha Araneta sang National Democratic Front of the Philippines, inspirasyon kag dapat nga sundon sang iban pa nga estudyante ang banas sang pag-alagad sa pumuluyo nga ginkabuhi ni Ka Lean. Kinahanglan nga ihalad sang mga pamatanon ang ila kina-alam, panahon, kag kusog para sa pagdihon sang masanag nga buasdamlag.

Nagpaabot man sang pasidungog ang Pambansang Katipunan ng mga Magbubukid-Panay sa “maisog kag wala sang pagpang-alang-alang nga paghalad sang kinaalam kag kabuhi para sa kawsa

sang mangungumang pigos”.

Ginhatagan si Ka Lean sang mataas nga pagsaludar sang NPA-MNC sa iya paghalad sang kabuhi para sa pumuluyo. Suno sa ila pahayag, magapadabdab ang iya pagkamartir sa makibato nga diwa sang pumuluyo kag sang tanan nga rebolusyunaryo.

“Balang araw ay inyo akong ipagmamalaki, sapagkat nakasisiguro kayo na ang inyong anak ay lumaking hindi makasarili.”, sulat ni Ka Lean sadtong tuig 2017. #DD

Tokhang ala Covid, ginpakamalaot

Nag-ani sang pagpakamalaut ang plano sang taglikom sang Department of Interior and Local Government (DILG) nga si Eduardo Año nga magpatigayon sang *house-to-house* ang kapulisan para pangitaon ang mga pasyente sang Covid19 nga asymptomatic ukon wala nagapakita sang sintomas.

Wala pagpang-alang-alang nga ginbaton ni Archie Gamboa national PNP chief ang plano ni Año kag ginhalintulad ang mga pasyente nga may Covid19 nga mga “kriminal upod ang ila kakunsabo”.

Ginpakamalaot sang mga pumuluyo sanday Gamboa kag Año bangud sa kaangay sang madinuguon nga istilo sang tokhang ang *house-to-*

house nila nga plano. Suno sa mga abogado sang National Union of People’s Lawyers, magaresulta ang tokhang ala Covid19 sang *illegal search*, pagpaniktik, *profiling*, kag *harassment* kag malala pa, pagpamatay sa mga pumuluyo.

Ginapataas man sang *house-to-house* ang posibilidad sang paglapta sang balatian bangud masobra na sa isa ka libo ang mga pulis ang may yara sang Covid19.

Sa pahayag ni Concha Araneta, tigpamaba sang National Democratic Front of the Philippines Panay, nagapakita lamang sang kontra-imol kag pasista nga kinaiya sang kapulisan ang tokhang ala Covid19. “Rason lamang ini para lapakon ang kinamatarung sang pumuluyo, magpaniktik sa mga aktibista, kag magtuga sang kakugmat sa publiko” suno kay Araneta. #DD

BINALAYBAY

Martir

Sa inyo pagkadula sa dutang natawhan
kami nagasaludo sa inyo pagkabaganihan
kamo nanindugan sa sining kawsa
kamo nga mga martir nga nagerbi sa masa.

Kamo matuod-tuod nga suldado sang pumuluyo
nga sa karon nagbuhis sang inyo dugo
kamo maisog nga nagbato sa berdugong militar
sa ila padihut, wala gid nagpatentar.

Kami wala nagdula sang kapagsik nga mag-atubang
sa mapiot nga sitwasyon, masubo nga kahimtangan

sa inyo nga pagtaliwan kami nasakitan
nagakanugon sa inyo dinangatan.

Kami subong maisog gihapon nga nagabangon
ang kahublagan padayon nga isulong
kamo ang amon inspirasyon sa karon
mga kaupod nga nagtaliwan, sining rebolusyon.

(Ginsulat ni Kaupod Dante sang New People's Army bilang pasidungog sa mga martir sang rebolusyon.)

HORRORSCOPE

Cancer, June 22–July 22: Indi pag-uyangan ang mga kahigayunan nga ginhatag sang kalibutan. Isipa sang maayo kon makapila ikaw ka bes nakaluwas sa mga taktikal nga opensiba sang NPA bangud may katapusan ang swerte. Partikular nga halungan ang numero 3 bangud posible nga amo na ini ang imo dulunan sa sini nga kalibutan. Kon nakaluwas ikaw sa ika-3 nga kahigayunan, bantayan ang ika-6, ika-9, ika-12, etc. Para makauntat ka sa pagbantay kon san-o magtupa ang imo dimalas, pinakamaayo nga maghalin na lang sa pagka-army, pagka-pulis kag pagka-cafgu para mangita sang iban nga obra.

(Kilala nga berdugo nga ginbun-ag sa sini nga signos: Brig. Gen. Rene Pamuspusan sang PNP)

REBANEK

Ang buang nga ayam kag ang kaldirin sang kaupod

Sa isa ka erya sang Sur, magalunsar sang taktikal nga opensiba, gani may napakat nga 2 ka squad para nga mag-ambus sa kaaway. “Kinahanglan gid naton ang mataas nga disiplina sa SOP kay mabantay kita sa kaaway”, ang oryentasyon sang CO.

Mataas ang morale sang hangaway bisan pa nga masako sa pag-areglo sang mga pagkaon kag gamit para sa bilog nga adlaw. Halos preparado na ang tanan, nakabutang na sa bag ang mga gamit pati ang kaldirin.

Alas-kwatro na sang aga nakaposisyon na sa kilid sang karsada ang tanan nga pwersa. Ara ang tensyon sa mga kaupod, alas-syete na sang aga bag-o lang nakatapos pamahaw. “Ka! Wala sang may maghulag may masa nga nagapadulong, duha sila kag may ayam pa nga dala” ang paabot, gani wala hulag-hulag ang mga kaupod para indi mamutikan. Pag-abot sang masa sa tadlong sang main body, gulpi lang naglahay ang ayam, tensyonado ang tanan kay basi makita sila sang masa.

Naghambal ang bata, “Tay buang guro ang ayam ta hay, kay ang puno sang giron ginalahay na!” “Ah bay-i dyan may sapat na guro dyan sa likod.”

Gulpi lang nagkuha sang bato kag ginhabuy sang bata ang girunan. “Ti daw wala man, buang gid ang ayam ta Tay kay ginalahay na gid ang puno sang giron.” Liwat nga nag-pulot sang bato kag ginhaboy ang bata. Grabe man ang panago sang kaupod kay basi maigo man sang bato, pero sa ulihi naigo gid ang kalderen nga nakabutang sa bag sang kaupod kag naglagting gid!

“Ah, tapos gid! Buking na kita ka dya, indi na madayon ang TO ta, makita na kita kadya sang masa, expose na kita kadya!” hambal sang kaupod.

“Ah wala man Tay sang sapat o tawo nga ginalahay na. Nagbuang gid guro ang ayam ta”, hambal liwat sang bata. Pero sige man gihapon lahay sang ayam sa girunan.

“Psssst..... dasiga dyan kay mainit na karon!” singgit sang tatay sa iya bata. Indi gihapon maributay ang bata kag dayon saway sang ayam nga nagasige taghul. Nagpadayon lakat ang masa.

“Hay salamat gid wala ginsapak ni tatay na ang bata, buking gid daad kita!”

Padayon ang pagpaninguha sang mga kaupod sa pagbantay sa kaaway agud mapatuman ang misyon nga TO.

CADUY

NGITA TINAGA

GIYA: Pangitaon sa kahon ang mga tinaga nga nakalista sa idalum. Markahan sang pabilog ang mga ini.

RESOLBADO
KAHILWAYAN
PILIPINO
NFT ELCAC
DUTA
KULTURA
JICA
SINING
TAKTIKAL OPENSIBA
KINAMATARUNG

DENR
EXPAT
LEGAL
PKP
TERORISTA
REBOLUSYONARYO
SAOT
PROTESTA
LAGUNDI
TUMANDOK

PNP
AMBAHANON
AKTIBISTA
NEW PEOPLES ARMY
INSTRUMENTO
HERBAL
AGREB
RCSP

A	M	B	A	H	A	N	O	N	G	H	I	M	O	U	L	E	G	A	L	N	G	P	A	G	L
K	I	N	A	M	A	T	A	R	O	N	G	H	A	I	V	X	H	R	A	E	B	N	Y	F	L
T	E	R	R	O	R	L	A	W	G	H	J	A	G	N	R	P	T	F	P	W	U	P	A	I	R
I	F	G	H	E	R	E	Q	H	Z	X	I	N	B	S	T	A	Y	J	O	P	H	Z	Q	U	E
B	D	G	S	D	G	R	Z	E	W	E	C	K	Y	T	Y	T	U	K	L	E	B	X	J	O	B
I	N	A	G	U	E	P	O	R	E	G	A	L	U	R	K	L	M	N	B	O	V	C	L	Q	O
S	I	N	I	N	G	E	X	B	H	J	F	D	S	U	A	Z	X	C	V	P	K	P	O	G	L
T	E	R	O	R	I	S	T	A	H	J	K	L	O	M	P	W	A	R	H	L	S	R	Q	F	U
A	D	Y	T	E	W	Q	A	L	S	D	F	U	L	E	K	A	S	E	R	E	Q	O	T	C	S
S	U	I	O	P	S	D	K	A	G	H	J	K	L	N	A	Z	X	C	V	S	S	T	U	K	Y
D	E	R	T	Y	U	I	T	R	U	Y	W	E	R	T	H	F	N	M	B	A	Q	E	K	X	O
F	A	S	G	H	J	U	I	Q	N	E	R	T	Y	O	I	K	L	J	N	R	W	S	G	A	N
G	A	M	O	U	M	P	K	A	I	N	G	I	N	M	L	O	P	R	S	M	E	T	E	Z	A
H	A	M	B	A	L	X	A	L	I	K	E	D	G	H	W	A	L	I	N	Y	K	A	R	I	R
J	E	R	N	L	I	R	L	L	A	G	U	N	D	U	A	J	K	A	Y	U	T	R	P	U	Y
K	L	D	B	I	N	P	O	R	U	G	I	N	A	D	Y	U	B	I	L	A	Y	I	L	I	O
L	U	P	I	B	U	X	P	A	G	L	A	N	G	G	A	B	U	M	P	Y	L	U	M	B	A
K	M	U	S	I	K	A	E	O	U	I	Y	S	V	Q	N	W	E	T	Y	I	L	U	G	I	S
U	A	R	E	W	Q	S	N	T	F	E	L	C	A	C	R	Y	L	I	P	U	N	G	A	H	U
L	D	U	I	R	E	T	S	F	G	H	J	E	R	B	I	N	A	I	L	I	B	A	G	U	N
T	L	A	G	U	N	D	I	R	E	A	S	E	W	A	R	P	N	B	U	L	I	G	U	B	A
U	I	R	E	S	O	L	B	A	D	O	W	L	R	G	H	O	I	G	W	E	R	T	Y	U	Q
R	Q	W	E	R	T	S	A	O	T	S	D	R	E	X	A	B	A	Y	P	K	J	H	G	F	L
A	G	R	E	B	R	C	S	P	F	D	S	A	T	Q	F	D	S	D	E	N	R	D	S	A	F

Sabat sa Krosword Mayo-Hunyo 2020:

